

А. Ю. Рум'янцева

Харківська державна академія культури, м. Харків, Україна

ВИКОНАВСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЛЮКА ДЕБАРГА ЯК НОВИЙ ГОРИЗОНТ ОСЯГНЕННЯ СОНАТИ М. МЕДТНЕРА F-MOLL, ОР. 5

А. Ю. Рум'янцева. Виконавська інтерпретація Люка Дебарга як новий горизонт осягнення Сонати М. Медтнера f-moll, ор. 5

Виявлено особливості виконавського стилю сучасного французького піаніста Люка Дебарга та сформульовано сутність його постромантичної виконавської концепції Сонати як «полілогу часопросторів» та символу культурної пам'яті. Розкрито аспекти, які визначають неординарність інтерпретації Сонати відомим піаністом, а саме: семантичне навантаження деталей диференційованої та прозорої виконавської фактури, енергетизм звуковидобування, зіставлення історично характерних типів артикуляції, система взаємодії мікроагогіки, мікродинаміки та фактурної щільності. Надано компаративний аналіз інтерпретацій Сонати М. Медтнера Б. Березовським і Л. Дебаргом. Досліджено специфіку сприйняття образного змісту Сонати М. Медтнера Л. Дебаргом. Доведено, що виконавська стилістика Л. Дебарга віддзеркалює найсучасніші піаністичні тенденції.

Ключові слова: виконавська стилістика, інтерпретація, часопростір, артикуляція, агогіка, звуковидобування, постромантизм.

A. Yu. Rumiantseva. Lucas Debargue's performing interpretation as a new horizon for understanding the artistic space of N. Medtner's Sonata f-moll, op. 5.

The relevance. The development of piano performance is the result of the interaction of two alternatives – tradition and innovation. Innovations emerge and are affirmed, overcoming the conservative resistance of traditional performance stamps. Each new stage of this evolutionary process is marked by the appearance on the musical horizon of bright names of pianists, who, stunning the audience with their unexpected performance decisions, break established traditions and form new landmarks for performing and perceiving musical works. In the modern space of world piano performance, such a unique musician is the French pianist Luc Debarge. In his extraordinary interpretations, the pianist convincingly demonstrates the new organics of performance and reflects the latest pianistic trends, which deserves special attention and determines the relevance of the study.

The purpose of the article consists in realizing the performing conception of Lucas Debargue regarding

the N. Medtner's Sonata f-moll, op. 5 through identification of performing stylistics features of the French pianist.

The topicality of the article. The research material was: the musical text of the Sonata f-moll, op. 5 M. Medtner; videorecording of the performance of the Sonata by Luc Debargue and Boris Berezovsky.

The methodology. The study used a historical approach, the method of comparative analysis, musicological and performing analysis

The result. In musical performance and musicology, N. Medtner's Sonata f-moll, Op. 5 is grasped as retrospective in the nature of imagery. It is characterized usually by a deep but restrained melancholy, nobility, perfection of form, density and graphic texture, lack of colorism.

Lucas Debargue sees the Sonata as a symbol of cultural memory. The texture becomes transparent and differentiated, each of the texture layers seems to be visually filled with color and acquires semantic meaning. Comparing textured layers during performance forms an idea of “traveling” through different time spaces. Strengthening the texture and semantic allusions of M. Medtner's text, L. Debargue, using well-established, historically characteristic types of articulation, corresponds to the style of J. S. Bach, D. Scarlatti, R. Schumann, F. Chopin, S. Rachmaninoff, A. Scriabin.

Through a carefully constructed system of interaction between microaagotics, microdynamics, and texture density, the pianist forms a through image – memories that are revived by the memory but do not lose their brightness.

So, the leading principle of L. Debargue's performing style is the modernization of texts of past eras. The pianist offers a post-romantic concept of reading N. Medtner's Sonata, which actualizes the polylogue of musical and historical eras.

The scientific novelty. For the first time in musicology, the features of L. Debargue's performing style are studied.

The practical significance. The results of the work can be applied in the training courses «Piano», «History of piano performance», in further scientific researches.

Keywords: performing style, interpretation, time-space, articulation, agogics, sound extraction, post-romanticism.

Постановка проблеми. Розвиток фортепіанного виконавства відбувається в результаті взаємодії двох альтернатив — традицій та новацій. Інновації виникають і стверджуються, перемагаючи консервативний опір традиційних виконавських штампів. Кожен новий щабель цього еволюційного процесу відзначений появою на музичному горизонті яскравих імен піаністів, які, приголомшуючи слухачів своїми несподіваними виконавськими рішеннями, ламають усталені традиції і формують нові орієнтири виконання та сприйняття музичних творів.

У сучасному просторі світового фортепіанного виконавства таким унікальним музикантом є французький піаніст Люка Дебарг. Масштаб його виняткового обдарування можна порівняти з визнаним у світовому музичному просторі реформаторством Гленна Гульда та Іво Погорелича.

Інноваційні виконавські принципи названих піаністів були ретельно досліджені музикознавцями, що сприяло суттєвому перегляду уявлень про стильову специфіку у фортепіанному мистецтві та надало можливості увести до обігу фортепіанного виконавства нові засоби виразності, які збагатили палітру методів та прийомів фортепіанної гри.

Ретельного дослідження потребує і виконавська стилістика Люка Дебарга. У своїх неординарних інтерпретаціях піаніст переконливо демонструє нову органіку виконавства й віддзеркалює найсучасніші піаністичні тенденції, що заслуговує особливої уваги і зумовлює актуальність наданого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри винятковість, виконавська творчість Люка Дебарга досліджена недостатньо. Враження від гри французького піаніста містять численні статті в періодичних виданнях та на форумах прихильників фортепіанного мистецтва в Інтернеті. Рецензії Є. Хаздана (Хаздан, 2018), І. Муравйової (Муравьева, 2015), І. Умнаної (Умнова, 2015) на інтерпретації фортепіанних творів Люка Дебаргом сповнені захоплених висловлювань.

Мета статті полягає в усвідомленні виконавської концепції Люка Дебарга щодо Сонати М. Метнера f-moll, op. 5 через виявлення особливостей виконавської стилістики французького піаніста.

Матеріалом дослідження стали: нотний текст Сонати f-moll, op. 5 М. Метнера; відеозапис

виконання Сонати Люка Дебаргом¹ та Борисом Березовським².

Виклад основного матеріалу дослідження. Виконавське мистецтво Люка Дебарга критики вважають новою філософією фортепіанної гри. Вражаючий артистизм та творча свобода французького піаніста були відзначені в 2015 р. спеціальним призом Асоціації музичних критиків. Нині він виступає з гастролями по всьому світу, співпрацює з найвідомішими виконавцями. Маючи ступінь бакалавра мистецтв, Люка Дебарг шукає натхнення в літературі, джазі, кіно, він має рідкісний дар повністю змінити усталені уявлення щодо інтерпретації фортепіанних творів. Зараз він є відомим композитором. Унікальність творчого шляху Люка Дебарга також привертає до нього додаткову увагу, адже серйозні заняття музикою він розпочав у 20-річному віці під керівництвом славетного педагога Рени Шерешевської. Про його музичну обдарованість складають легенди, адже він може зіграти по слуху Третю сонату С. Прокоф'єва або «Скарбо» М. Равеля.

Значну частку в репертуарі Л. Дебарга займають твори композиторів, що майже невідомі широкому колу слухачів: К. Шимановського, М. Магіна. Не буде перебільшенням стверджувати, що французький піаніст відродив інтерес слухачів до музики композитора М. Метнера. Л. Дебарг зазначає: «Оскільки М. Метнер недостатньо вивчений, то його недостатньо виконують, між тим це видатний композитор, і він написав 14 великих сонат...» (Певзнер, 2019).

Соната f-moll, op. 5 (1895–1903) є одним з ранніх творів композитора. Вона побудована за традиційною схемою циклу з чотирьох частин (Allegro — Intermezzo — Largo — Finale. Allegro risoluto). У цьому творі відчувається ретроспективна спрямованість образності, що згодом стане візиткою стилю М. Метнера.

К. Подпорінова у статті «Микола Метнер: пошук втраченої гармонії» підкреслює, що центром художньої концепції композитора є *ідея кола*, що обумовлює особливості образного шару та побудови його творів на всіх рівнях музично-виразних засобів (мотивний розвиток, тональний план, архітектоніка, циклічність) (Подпорінова, 2009, с. 26–27). Макроідея кола стає вираженням естетичних поглядів М. Метнера, згідно з якими центром тяжіння у творчості є «дух музики та її невимовлена тема», навколо якої розташовуються «вимовлені

1. <https://www.youtube.com/watch?v=4ueOs0vedic>

2. <https://www.youtube.com/watch?v=SMMa964Z2rk>

теми», «узгоджуючись у єдності» (Подпорінова, 2009, с. 27). Схиляючись до ретроспективного розуміння концептуальної вісі метнерівських творів, дослідниця наголошує також на ідеї дзеркала як причини тотальної «кристалічної симетрії» виразних засобів у текстах творів. За думкою К. Подпорінової, ідея дзеркала є музичною реконструкцією феномену спогаду як психічного процесу: низка спогадів відтворюється в пам'яті людини в хронологічному порядку, але у зворотному русі. Гіпнотичний момент занурення у спогади, подібний до хитання маятника, міститься в «забутих мотивах» — наскрізних темах вступів метнерівських сонат (Подпорінова, 2009, с. 30–31). Отже, композитор не створює, а згадує, шляхом споглядання намагаючись наблизитися до теми-ідеалу.

Ретроспекцію як провідну ознаку стилю М. Метнера відзначив ще в 1913 р. М. Мясковський у статті «М. К. Метнер. Враження від його творчого обличчя» (Мясковский, 1981). Серед якостей, якими його приваблює музика М. Метнера, М. Мясковський називає «багатство фактури», «самозаглибленість», «безбарвність», «неживописність», наголошуючи, що в осередку музичних критиків ці якості стали синонімами «відсутності душі», «недостатності ліричного відчуття та зачарування звучністю», «ретроспективності»: «Відсутність в його музиці барвистості природно отримує відшкодування в більшій стислості, заглибленості та кінетичній напрузі його думки та у відповідному ускладненні та уточненні загальної тканини його творів і, таким чином, підсилюючи процес розумового сприйняття, надлишками барвистих розкошів не розсіює, не притупляє душевної вразливості» (Мясковский, 1981, с. 23). На думку М. Мясковського, змістовним шаром творів М. Метнера є безпосередність, сила, благородство, логіка почуття, формою — бездоганність вираження — і ці поняття урівноважені.

Порівнюючи твори М. Метнера з полотнами А. Дюрера та Рембрандта, М. Мясковський наполягає на їх графічності: «Обриси його мелодії завжди є ясними та визначеними; малюнки фігурацій, побічних голосів ретельно витончені та підпорядковані якомусь задуму, що наполегливо проводиться; тривалість гармонічних часток скорочена, майже до межі художньої допустимості (звідси — безбарвність, брак колориту); гармонічні розташування відзначені зближен-

ням та своєрідними подвоєннями, отже гармонія також набуває характеру загушеності, чорноти (цим пояснюється й деяка тьмяність та жорсткість її); ритміка, загально визнано багата, також дуже подрібнена; нарешті, контрапунктична тканина є дуже насиченою; таким чином, М. Метнер ніби з усіх сил уникає широких мазків, плям, повітря, безмежності — одним словом, живопису» (Мясковский, 1981, с. 26–27).

Отже, у фортепіанному виконавстві склалася певна традиція щодо виконання сонат М. Метнера: в інтерпретаціях панує «глибоке, але замкнене почуття, сувора стриманість» (Мясковский, 1981), крізь яку просвічує щемлива ностальгія — за минулим, за культурою тощо.

Цими якостями відзначена інтерпретація Сонати f-moll, op. 5 Борисом Березовським. Він виконує Сонату в традиціях романтичного піанізму, у стилістиці С. Рахманінова: фактурний моноліт музичної тканини характеризується піднесеністю, насиченим звучанням, щільністю та в'язкістю, гранітною міцністю. В інтерпретації панує узагальнена, але захоплююча стихія руху. Цю виконавську версію за грандіозністю та об'єктивністю можна порівняти з інтерпретаціями С. Ріхтера.

Соната М. Метнера у виконанні Люка Дебарга може слугувати яскравим прикладом постромантичної інтерпретації твору. Музична дія під пальцями французького піаніста відбувається одразу в декількох хронотопах. Спогади про минуле набувають актуальності, слухач ніби стає свідком подій різних часів, рефлексія стає дією, що відбувається тут і зараз, пристрасним монологом. Як справжній француз, Л. Дебарг ніби додає колір до графіки ліній, його гнучка, пластична, сповнена мікронюансів музична інтроспекція приголомшує, нікого не залишає байдужим¹. При цьому архітектоніка твору вражає раціональністю та цільністю: ретельно прораховано та узгоджено кожен найдрібнішу деталь фактури, вивірено складові каркасу кульмінацій. Щира й відкрита виконавська версія Л. Дебарга позбавлена сентиментальності та пафосу.

Виконавські засоби, за допомогою яких досягається подібний комунікативний результат, дуже специфічні.

В інтерпретаціях Л. Дебарга найбільше враження справляє звуковидобування: з одного боку, як система самотутніх піаністичних

1. Досліджуючи особливості французької музичної ментальності, О. Тарасова зазначає, що французькі митці прагнуть «цілісного сприйняття світу, котре об'єднує слово, звук, тембр як колір, артикуляцію як дотик, котре виявляє прихований потенціал внутрішньої чуттєвості» (Тарасова, 2014, с. 203)

прийомів, а з іншого — як особлива якість фортепіанного туше. Енергетична наповненість кожної деталі фактури, гранична виразність мікроінтонування, градуйована взаємодія всіх засобів виразності створюють той магнетизм виконання, про який згадується в кожній рецензії щодо виступів французького піаніста: Є. Хаздан зазначає «самозачарування звуками» (Хаздан, 2018), І. Муравйова наголошує на феноменальному відношенні до звуку, «фізичному входженню у звук», через що Л. Дебарг створює сугестивні ефекти живого страху, заціпеніння, «швидкоплинної любові у звуковому русі» тощо (Муравьева, 2015). Сам піаніст пояснює: «Я намагаюсь відразу поринути у звук. Коли це вдається, я не розрізняю своє тіло і все інше. Іноді в мене створюється враження, що є скрізь в залі, що я став кожним, хто мене слухає» (Умнова, 2015).

Характерною ознакою виконавського стилю Л. Дебарга є мислення образами. Образам підпорядкована вроджена «надзвукова віртуозність» піаніста, яка ні в якому разі не є самоціллю, але — засобом досягнення художнього ефекту. Цікаво, що Р. Шерешевська у процесі навчання свого геніального учня не стільки працювала над постановкою руки (що викликає багато нарікань у консервативних музикантів), скільки розмовляла з ним про літературу, мистецтво (Муравьева, 2015). Вона заборонила Л. Дебаргові грати гами та інструктивні етюди, побоюючись, аби він не втратив унікальну харизматичну здатність — вміння погрузити слухача в живу звукову реальність, пережити музичні події як власні переживання.¹

Масштаб особистості французького піаніста є таким, що йому завжди є, що сказати. Нагадаємо, що Люка зараз є визнаним композитором, твори якого звучать на престижних міжнародних фестивалях та в концертних залах, він має освіту філолога, знається на світовій літературі та мистецтві.

Л. Дебарг не грає на роялі по 8 годин щоденно. Як зазначає Р. Шерешевська, в якості альтернативи він може записати по пам'яті фугу Й. С. Баха або проспівати програму, аби правильно вибудувати певну фразу. І коли вже все продумано та співвіднесено, «він сідає на сцені та починається «ворожіння»» (Муравьева, 2015).

Соната М. Метнера у виконанні Л. Дебарга стає справжньою містерією. Багатоелементна фактура твору втрачає щільність, в'язкість та однорідність, набуваючи прозорості й диференційованості. Кожен з елементів набуває семантичного значення. Це — спогад, який відроджується в пам'яті. Отже, піаніст, вибудовуючи легкий фактурний каркас, у якому мелодія оточується різноманітними «фактурними напливами», ніби зіставляє в процесі виконання різні хронотопи. Пояснимо цю тезу.

Вже в тексті Сонати можна виявити фактурно-семантичні алюзії, зокрема, бахівський подвійний пунктир на темі хреста у другій частині, романтичну «тему Клари Вік» (Подпоронова, 2009) у побічній партії першої частини, семантичний знак церковного дзвону у стилістиці С. Рахманінова в третій частині тощо.

Л. Дебарг, застосовуючи усталені у фортепіанному виконавстві історично характерні типи артикуляції, додає до цієї панорами вишукану безпедальну ясність клавірних пасажів *perle*, відсилаючи слухача до Сонат Д. Скарлатті (розробка першої частини)², фактурні мережива в стилі Ф. Шопена як кришталевий дзвін душі (заклучна партія першої частини), рахманіновські «фактурні розливи» (фінал третьої частини). Таким чином, артикуляція стає втіленням спогадів, що ніби впливають з глибин минулих століть.

Шляхом градуйованої взаємодії мікроагогії, динаміки та фактурної щільності Л. Дебарг створює враження, що звук, подовжений думкою виконавця, ніби долітає з іншого часопростору лабіринту пам'яті.

Соната у виконанні піаніста не має єдиного темпу, кожен фактурний шар наділяється власним образом руху. Вступний розділ першої частини: акордові репетиції *pianissimo*, що огортають мелодію з різних боків, Л. Дебарг, на відміну від Б. Березовського, виконує не як сигнали труби, а як далеке відлуння, «подовжуючи час» між фактурними пластами, щоби звук «встиг долетіти» з іншого часопростору. Подібних прикладів чимало. Особливо вражає перехід до побічної партії у репрізі першої частини, де низхідний самотній голос у середньому регістрі ніби розташований поза часом.

Необхідно згадати ще один характерний прийом, який Л. Дебарг застосовує у Сонаті

1. В одному інтерв'ю Р. Шерешевська підкреслює: «Я завжди кажу учням: коли ви граєте, нічого для вас не існує, окрім образу, звуку та часу — того персонального часу, який є логічним, йде від гармонії, від лінійного аналізу» (Муравьева, 2015).

2. Сонати Д. Скарлатті є невід'ємною частиною репертуару Л. Дебарга. Нещодавно він записав чотири диски, що містять 52 сонати італійського композитора. Піаніст здійснив це лише за п'ять днів на сучасному роялі без використання фортепіанної педалі. Альбом був нагороджений премією *Choc de l'annee Classica*.

М. Метнера: після кульмінації, фактура поступово втрачає яскравість барв (що з боку фортепіанного звуковидобування досягається більш плоским дотиком пальця до клавіатури) та щільність (зменшення ваги й збільшення чутливості дотику). Створюється враження, що музична тканина майже повністю розпилюється в просторі та часі (*allargando*). Інтонування стає більш нейтральним та узагальненим. Якщо би це був твір О. Скрябіна, можливо було б згадати ідею дематеріалізації тону, у випадку твору М. Метнера може йтися про воронку пам'яті, що розташована в зяючих пустотах структурних пауз.

Через зіставлення надшвидких та надповільних епізодів Л. Дебарг додатково підкреслює семантичні функції розділів форми-структури. Так, вступний розділ характеризується асиметричністю, експозиція — ясною пружною пульсацією метричних часток. Подібна різноманітність не перетворюється на смислову строкатість. Навпаки, виконавська драматургія вражає своєю цільністю: кожна інтонація, кожен тембр є не барвою, не ефектним прийомом, а деталлю складного продуманого сюжету.

Найважливішою ознакою виконавського стилю Л. Дебарга є принцип осучаснення текстів. Піаніст сприймає себе поза часом, і в цьому культурному просторі всі композитори є його сучасниками¹. Він стверджує, що час не є лінійним: «Скарлатті є набагато більш сучасним, ніж сучасні композитори. Для мене його музика звучить набагато більш революційно та сучасно, залишаючись класичною та романтичною. І це найважливіше — що саме митець робить з цією субстанцією, будь то музика, живопис, або театр» (Певзнер, 2019).

Тому Соната М. Метнера, що стає у виконанні Люка Дебарга своєрідним символом Пам'яті культури, звучить свіжо й актуально, спогади з минулого ніби відбуваються у теперішньому часі, зберігають свою цінність, і слухачеві неможливо вирватися з їх кружляння.

Висновки. В інтерпретації Сонати М. Метнера Люка Дебарг демонструє нову органіку виконавства і віддзеркалює найсучасніші піаністичні тенденції. Піаніст осмислює Сонату як символ Пам'яті культури. У його виконанні фактура набуває прозорості та диференційованості, кожен з фактурних шарів ніби візуально наповнюється кольором та набуває семантичного значення. Зіставлення фактурних

шарів формує уявлення про «подорож» різними часопросторами. Підсилюючи фактурно-семантичні алузії тексту М. Метнера, Л. Дебарг застосовує усталені, історично характерні типи артикуляції, що кореспондує зі стилістикою Й. С. Баха, Д. Скарлатті, Р. Шумана, Ф. Шопена, С. Рахманінова, О. Скрябіна.

Через ретельно вибудовану систему взаємодії мікроагогії, мікродинаміки та фактурної щільності, піаніст формує наскрізний образ — спогади, що відроджуються спомином, але не втрачають своєї яскравості.

Отже, провідним принципом виконавської стилістики Л. Дебарга стає осучаснення текстів минулих епох. Піаніст пропонує постромантичну концепцію прочитання Сонати М. Метнера, у якій актуалізується полілог музично-історичних епох.

Перспективою дослідження є аналіз композиторського стилю Л. Дебарга крізь призму виконавських здобутків французького піаніста.

Список посилань

- Авріль, П. (2015, Июль, 2). Люка Дебарг: Понять, что происходит с Христом. К. Тимонова (Пер.). *Le Figaro*. <https://www.psychologies.ru/people/story/lyuka-debarg-snachala-nujno-ponyat-chto-proishodit-s-hristom/>
- Гайгерова, О. (2021, Сентябрь, 18). Люка Дебарг: Поиск истины — мой краеугольный камень. *Интервью*. https://www.classicalmusicnews.ru/interview/lucas-debargue-2021/?fbclid=IwAR3G5AB3sQybl52K_WSgwXMHQRQ5XsiLuARt0kkS8WwJDAs6BAu0XhrJTAK
- Долинская, Е. (1966). *Николай Метнер. Монографический очерк*. Музыка.
- Люка Дебарг. <https://www.philharmonia.spb.ru/persons/biography/141728/>
- Муравьева, И. (2015, Июнь, 29). Приключения Луки. *Российская газета. Федеральный выпуск, № 140 (6711)*. <https://rg.ru/2015/06/27/interviu-poln.html>
- Мяковский, Н. Я. (1981). Н. К. Метнер. Впечатления от его творческого облика. З. Апетян (Сост.). *Н. К. Метнер: воспоминания, статьи, материалы*. (С. 22–30). «Советский композитор».
- Певзнер, Г. (2019, Ноябрь, 4). Люка Дебарг: Я чувствую себя вне времени. *Интервью*. <https://www.rfi.fr/ru/>
- Подпоринова, Е. (2009). Николай Метнер: поиск утраченной гармонии. *Musicus*, 3, 26–33.
- Тарасова, О. (2014). Музичне мистецтво Франції у світлі особливостей національної ідентичності. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*. (С. 200–205). Міленіум.

1. «Твори таких стовпів, як Бах, Моцарт, виконуються досі, в тому числі й тому, що цим авторам є, що нам сказати. В цій музиці міститься зміст, внутрішня інформація, щось, що резонує з нами», — зазначає Л. Дебарг (Гайгерова, 2021).

- Умнова, И. (2015). Мир прекраснее, чем мы привыкли думать. *Psychologies*, 115. <https://www.psychologies.ru/people/story/mir-prekrasnee-chem-myi-privyikli-dumat/>
- Хаздан, Е. (2018). Люка Дебарг: блистательный реванш. *Санкт-Петербургский музыкальный вестник*, 1 (151), 6.
- Хаздан, Е. (2015). Хрупкий дар Люка Дебарга. *Санкт-Петербургский музыкальный вестник*, 9 (126), 4.
- Шевченко, Т. (2016). Фортепианные сонаты Николая Метнера: жанрово-композиционные особенности и проблемы интерпретации. *Київське музикознавство*, 53, 52–62. Київ.

References

- Avril, P. (2015, July, 2). Luca Debargue: Understand what is happening with Christ. (K. Timonova, Trans). *Le Figaro*. <https://www.psychologies.ru/people/story/lyuka-debarg-snachala-nujno-ponyat-cto-proishodit-s-hristom/> [In Russian].
- Dolinskaya, E. (1966). *Nikolay Medtner. Monographic sketch*. Muzyka. [In Russian].
- Gaigerova, O. (2021, September, 18). Luca Debargue: The search for truth is my cornerstone. *Interview*. <https://www.classicalmusicnews.ru/interview/lucas-debargue-2021/?fbclid=IwAR3G5AB3sQybl52KWSgwXMHRQ5XsiLuARt0kks8WwJDas6BAu0XhrJTAKE> [In Russian].
- Khazdan, E. (2015). A fragile gift from Luc Debargue. *Sankt-Peterburgskij muzykal'nyj vestnik*, 9 (126), 4. [In Russian].
- Khazdan, E. (2018). Luca Debargue: a brilliant revenge. *Sankt-Peterburgskij muzykal'nyj vestnik*, 1 (151), 6. [In Russian].
- Luca Debargue. <https://www.philharmonia.spb.ru/persons/biography/141728/> [In Russian].
- Muravyova, I. (2015, June, 29). The Adventures of Luke. *Rossijskaja gazeta. Federal'nyj vypusk*, 140 (6711). <https://rg.ru/2015/06/27/interviu-poln.html> [In Russian].
- Myaskovsky, N. Ya. (1981). N. K. Medtner. Impressions of his creative appearance. *N. K. Medtner: memoirs, articles, materials* (Pp. 22–30). Z. Apetyan (Comp). “Sovetskij kompozitor”. [In Russian].
- Pevzner, G. (2019, November, 4). Luca Debargue: I feel timeless. *Interview*. <https://www.rfi.fr/ru/> [In Russian].
- Podporinova, E. (2009). Nikolay Medtner: Search for Lost Harmony. *Musicus*, 3, 26–33. [In Russian].
- Shevchenko, T. (2016). Piano Sonatas by Nikolai Medtner: Genre-Compositional Features and Problems of Interpretation. *Kyivske muzykoznavstvo*, 53, 52–62. Kyiv. [In Russian].
- Tarasova, O. (2014). Musical art of France in the light of features of national identity. *Mizhnarodnyi visnyk: Kulturolohiia. Filolohiia. Muzykoznavstvo*. (Pp. 200–205). *Milenium*. [In Ukrainian].
- Umnova, I. (2015). The world is more beautiful than we used to think. *Psychologies*, 115. <https://www.psychologies.ru/people/story/mir-prekrasnee-chem-myi-privyikli-dumat/> [In Russian].

Надійшла до редколегії 15.12.2021